

BIJBELS GRIEKS LES 6

6.1 Werkwoorden op -αω, -εω en -οω

De werkwoorden die we tot nu aan toe behandeld hebben eindigden op -ω.

Bijvoorbeeld: θύω = offeren, ἀκούω = horen, καθίζω = zitten enz. Voor de ω stond *nooit* een α, ε, ο.

We houden ons nu even bezig met werkwoorden die eindigen op αω, εω, of οω.

Bijvoorbeeld: ἀγαπάω = liefhebben, ὁράω = zien, ποιεω = maken, doen
σταυροω = kruisigen en πληροω = (ver)vullen

Bij deze werkwoorden vermengt de α, ε of ο zich met de uitgang van het werkwoord.

Bijvoorbeeld: "hij heeft lief" zou moeten worden: ἀγαπα-ει, maar het wordt ἀγαπα. Dit verschijnsel heet: *contractie*.

In de volgende tabel staan naast elkaar: werkwoorden op -ω, -αω, -εω en οω.

λυω	ἀγαπάω	ποιεω	σταυροω
λυω	ἀγαπω	ποιω	σταυρω
λυεις	ἀγαπας	ποιεις	σταυροισ
λυει	ἀγαπα	ποιει	σταυροι
λυομεν	ἀγαπωμεν	ποιουμεν	σταυρουμεν
λυετε	ἀγαπατε	ποιειτε	σταυρουτε
λυουσι(ν)	ἀγαπωσι(ν)	ποιουσι(ν)	σταυρουσι(ν)
λυειν (inf.)	ἀγαπαν (inf.)	ποιειν (inf.)	σταυρουν (inf.)

De *imperfectumvormen* van deze werkwoorden hebben *dezelfde samentrekking* als in het *praesens!* bijvoorbeeld: ἐποιοουν = ik deed, zij deden; ἐνικωμεν = wij overwonnen; ἐνικατε = jullie overwonnen.

• Leer de volgende werkwoorden:

ζητεω	= zoeken	τελευταω	= sterven
μαρτυρεω	= getuigen	φωνεω	= roepen
μισεω	= haten	νικαω	= overwinnen
νοσοω	= ziek zijn	δηλοω	= tonen, duidelijk maken
		τιμαω	= eren

Oefenopdracht 1:

• vertaal:

a. μαρτυρουσιν	d. jij haat
b. νικα	e. jullie sterven
c. σταυροισ	f. zij roepen

BIJBELS GRIEKS LES 6**Opdracht 1**• **Vertaal:**

a. σταυρουμεν	e. φωνεις
b. αγαπα	f. ζητει
c. μισειτε	g. τελευτατε
d. δηλοι	h. τιμωσιν

Het participium van deze werkwoorden

	ἀγαπαω	ποιεω	σταυρωω
part.mnl.ev.nom.	ἀγαπων	ποιων	σταυρων
part.mnl.ev.acc	ἀγαπωντα	ποιουντα	σταυρουντα
part.mnl.mv.nom.	ἀγαπωντες	ποιουντες	σταυρουντες
part.mnl.mv.acc.	ἀγαπωντας	ποιουντας	σταυρουντας

Voorbeelden:

- a. ὁρω τας ἀγαπωντας με = ik zie degenen die me liefhebben.
 b. ὁ νικων ὄρα με = degene die overwint, ziet mij
 c. ἀγαπω τας μισουντας με = ik heb lief degenen die mij haten
 d. ὁ μη (niet) τιμων τον υἱον οὐ τιμα τον πατερα = degene die de Zoon niet eert, eert de Vader (ook) niet.

N.B: πατηρ (nom.ev.) ... πατερα (acc. ev.)

Oefenopdracht 2

Doe als in het voorbeeld: ζητουντες = part. prs. mnl. mv. nom. ; zoekend
 μαρτυρων = part. prs. mnl. ev. nom. ; getuigend

a. ποιων	d. σταυρων
e. φωνουντα	e. τελευτωντας
f. νικωντες	f. ποιουντα

6.2 De schrijvers van de Evangelien: Johannes

De schrijver van het vierde Evangelie is de apostel Johannes. In het Evangelie wordt zijn naam niet genoemd. Wel stelt hij zich voor als ooggetuige (1, 14). In Joh. 21:24 schrijft de evangelienschrijver: "Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft; en wij weten, dat zijn getuigenis waarachtig is."

BIJBELS GRIEKS LES 6

Dit heeft betrekking op "de discipel..., welken Jezus liefhad" (21,20). Aangenomen wordt dat dit Johannes was.

Johannes schrijft zijn Evangelie voor christenen uit Joden en heidenen, die de andere Evangeliën al kenden. Zijn bedoeling is tegenover de vele valse godsdiensten en dwaalleraars aan het einde van de eerste eeuw, duidelijk te maken dat Jezus de enige Zaligmaker is.

Steeds wijst hij er namelijk op dat Jezus heeft gezegd: "Ik ben de **ware** Wijnstok" of "Ik ben het **ware** Brood".

Heel duidelijk laat hij uitkomen dat Jezus de Zoon van God is. Veelzeggend is dat hij niet begint bij de geboorte van Christus, maar bij God, waar het Woord (Christus) van eeuwigheid was.

Opvallend is dat in dit Evangelie geen gelijkenissen voorkomen.

Vele jaren heeft hij gewerkt in de gemeente Efeze, waar hij, tijdens keizer Domitianus, naar het eiland Patmos werd verbannen. Omstreeks het jaar 100 na Chr. is hij op hoge leeftijd gestorven. Waarschijnlijk is dit Evangelie ongeveer 90 jaar na Chr. geschreven te Efeze.

6.3 De gebiedende wijs

Zeg me wat je gaat doen! *Doe* het!

In de bovenstaande zinnestjes wordt wat geboden.

We spreken hier van de **gebiedende wijs** of **imperativus**.

Bij de gebiedende wijs hoort een bepaalde vorm van de persoonsvorm. In het Nederlands is dat: de stam van het werkwoord: Zeg! Doe! Houd op! Ga!

In het Grieks is dat: $\lambda\epsilon\gamma\epsilon$ = Zeg! (als tot één persoon gesproken wordt.)

$\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\epsilon$ = Zeg! (als tot meerdere personen gesproken wordt.)

Voorbeelden: $\pi\alpha\upsilon\epsilon$ = houd tegen! (ev.)

$\pi\alpha\upsilon\epsilon\tau\epsilon$ = houd tegen! (mv.)

$\mu\eta \lambda\upsilon\epsilon$ = maak *niet* los! (ev.) Bij de gebiedende wijs gebruiken we $\mu\eta$ i.p.v. $\omicron\upsilon$

Dit zijn voorbeelden van de **imperativus praesens**

We schenken extra aandacht aan de werkwoorden die eindigen op $-\alpha\omega$, $-\epsilon\omega$ en $\omicron\omega$.

	op $-\alpha\omega$	op $-\epsilon\omega$	op $-\omicron\omega$
enkelvoud	$\acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\alpha$	$\pi\acute{o}\iota\epsilon\iota$ (let op het accent!)	$\sigma\tau\alpha\upsilon\rho\upsilon$
meervoud	$\acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\alpha\tau\epsilon$	$\pi\omicron\iota\epsilon\iota\tau\epsilon$	$\sigma\tau\alpha\upsilon\rho\upsilon\tau\epsilon$

NB! $\pi\omicron\iota\epsilon\iota$ = hij doet $\zeta\eta\tau\epsilon\iota$ = hij zoekt

$\pi\acute{o}\iota\epsilon\iota$ = doe! $\zeta\acute{\eta}\tau\epsilon\iota$ = zoek!

- Dus als bij de werkwoorden op $-\epsilon\omega$ een accent op de klinker voor de uitgang $-\epsilon\iota$ staat, hebben we te doen met de gebiedende wijs.

BIJBELS GRIEKS LES 6

Opdracht 2

- **Vertaal**

- hij roept, roep! (mv), getuig! (ev.), getuig! (mv.), overwin!(ev.), overwin! (mv.)
- οἱ ἄνδρες (gij mannen) ἀγαπατε τας γυναικας (uw vrouwen)
- κατα (naar) δε τα έργα αὐτων μη ποιειτε (Maar naar.....!)
- μη ἀγαπατε τον κοσμον (de wereld).
- τιμα τον πατερα και την μητερα.

6.4 Hebreeuwse, Aramese en Latijnse invloeden

Het Grieks in Palestina heeft grote invloed ondergaan van de inheemse landstaal. We vinden in dat Grieks dus Semitische invloeden. Anders gezegd: we vinden in het nieuwtestamentische Grieks vele Semitismen. Men kan onderscheiden:

Directe ontleningen: rabbi (Gr. ῥαββι), korban (Gr. κορβαν), abba (Gr. ἄββα), satan (Gr. σαταν(ας)) , amen (Gr. ἀμην) enz.

Griekse woorden die een extra betekenis gekregen hebben van hun Hebreeuwse of Aramese equivalenten: σαρξ betekent naast vlees ook *menselijke natuur* (deze aspecten komen van het Hebreeuwse *basar*. Gen.6:12 koppelt aan het begrip vlees het begrip verdorvenheid.)

Ook de woorden λογος en ῥημα hebben de betekenis over genomen van hun Hebreeuwse equivalent *dabar* = woord, zaak, ding. Dat zien we o.a. Hand.8:21, daar is door de Statenvertalers λογος vertaalt met *woord*, maar het is duidelijk dat *zaak* een betere vertaling zou zijn. Zo is in Luk.2:15 ῥημα in de Statenvertaling vertaald door *woord*; ook hier wordt stellig *zaak* bedoeld.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ׃

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

De eerste regel komt uit de Hebreeuwse grondtekst.

De tweede regel uit de Septuaginta.

In beide gevallen staat er:

In den beginne schiep God de hemel en de aarde.

Ook komen er in het nieuwtestamentisch Grieks Latinismen voor:

κοδραντες (Lat. quadrans), λεγιων (Lat. legio), κεντυριων (Lat. centurio) enz.

BIJBELS GRIEKS LES 6

Opdracht 3

- ὁ κοσμος μισει τους μαθητας.
- ἀγαπατε τον Θεον και τηρειτε (τηρεω = houden) τας ἐντολας.
(ἐντολα = gebod)
- Ἥλιαν φωνει οὗτος (deze, nom.mnl.ev.).
- ὁ γινωσκων τον Θεον ἀκουει ἡμιν (ons) , ὅς(hij die) οὐκ ἔστιν ἐκ του Θεου οὐκ ἀκουει ἡμων (ons).
- Πετρε, φιλεις τον Κυριον; (Πητρος wordt Πητρε als het de *aangesproken* persoon is.)
- Ἰωαννης ὁ βαπτιστης μαρτυρει περι Ἰησου.

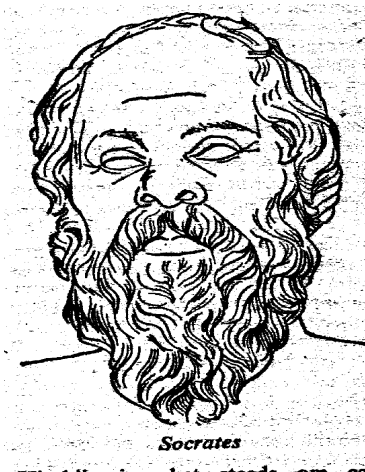
6.5 Klassieke achtergrondinformatie: Grote filosofen (1)

Socrates

De volgende veel geciteerde spreuk is de lijfspreuk van Socrates.

Γνωθι σεαυτον De spreuk betekent "ken uzelf".

γνωθι = ken (gebiedende wijs aor.) , σεαυτον= uzelf (acc.)

Wie was Socrates?

Socrates was een groot filosoof. In het "ken uzelf" lag voor hem het begin van alle kennis. Hij ging uit van de stelling dat deugd kennis is en dat kennis dus geleerd kan worden. Hij onderwees niet met lange redevoeringen, maar ging met ieder die hij ontmoette in gesprek. Al vragende klom hij op van het bijzondere tot het algemene, van het eenvoudige tot het ingewikkelde en van het concrete tot het abstracte. (De zogenaamde Socratische methode)

Later beschuldigde men hem ervan dat hij niet in de goden van de staat geloofde en dat hij de jeugd bedierf. Na zijn veroordeling dronk hij in de gevangenis, in het bijzijn van zijn trouwe vrienden, de gifbeker.

6.6 Een stukje lezen. 1Johannes 2 : 7-11

Ook in deze les lezen we een gedeelte uit de Bijbel.

Deze keer lezen we 1Johannes 2 : 7-11

BIJBELS GRIEKS LES 6

Natuurlijk moeten er nog wat nieuwe woorden geleerd worden. Daar beginnen we nu mee.

Nieuwe woorden

ὁ ἀδελφος	= broer, broeder	ὅτι	= dat, omdat
παλαιος	= oud (bijv. nw.)	μενω	= blijven
εἶχετε	= imperfectum vorm van ἔχω	εἶναι	= (te) zijn
ἀπ' + gen.	= vanaf	περιπατεω	= wandelen
παλιν	= weer	ὑπαγω	= heen gaan
		ὁ ὀφθαλμος	= het oog

Komt u er echt niet uit, dan mag u even in uw Bijbel spieken. De vertaling niet insturen!

- ἀδελφοι, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γραφὴν ὑμῖν (u), ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, ἣν (dat) εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιὰ ἐστὶν ὁ λόγος ὃν (dat) ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς.
- παλιν ἐντολὴν καινὴν γραφὴν ὑμῖν, ὃ (hetgeen) ἐστὶν ἀληθές (waarachtig) ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ σκοτία παραγεται (gaat voorbij), καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη (nu) φαίνεται.
- ὁ λεγὼν ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως (tot) ἄρτι (nu).
- ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκανδαλὸν (ergenis) ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν.
- ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε (weet) ποῦ (waar) ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτυφλώσῃ (heeft verblind) τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Ik hoop dat het niet is tegengevallen. Hoe het lezen ook ging, leest u na een week deze perikoop nog eens. Leer ook de woorden waarvan u de betekenis niet meer kent!

Opdracht 4

Doe met de volgende woorden uit **1Johannes 2: 7-11** als in het voorbeeld.

voorbeelden:

- κοσμον = mnl. acc. ev. van κοσμος = wereld
- ἦν = imp. 3-e ps. ev. van εἶμι = zijn

BIJBELS GRIEKS LES 6

a. ἐντολὴν	f. γραφῶ
b. ἀρχῆς	g. μένει
c. ἡ σκοτία	h. φαίνει
d. ἀδελφόν	i. εἶναι
e. ὀφθαλμούς	j. περιπατεῖ

6.7 Rangtelwoorden

De woorden één, twee, drie ... zijn hoofdtelwoorden. In les 3 is daar aandacht aan geschonken. Hier vindt u enkele rangtelwoorden. Rangtelwoorden eindigen op -ste of -de.

	manlijk	vrouwelijk	onzijdig
eerste	πρῶτος	πρῶτη	πρῶτον
tweede	δευτερός	δευτέρα	δευτερον
derde	τρίτος	τρίτη	τρίτον
vierde	τετάρτος	τετάρτη	τετάρτον

Voorbeelden

οὗτος ἐστὶν ὁ δευτερός θάνατος = Dit is de tweede dood

ἡ δευτέρα ἐπιστολή = de tweede brief

ὁ τετάρτος ἀγγελός = de vierde engel

Opdracht 5

Vertaal de volgende fabel.

Tenslotte een fabel van Aisopos. Op zijn naam zijn bijna 500 fabels overgeleverd.. Voor zover wij weten werd ca. 300 voor Christus de eerste verzameling uitgegeven.

In deze fabel staan veel woorden die we ook in de Bijbel tegenkomen.

Met opzet is deze keer voor een ander lettertype gekozen. Veel succes!

Leer eerst de volgende woorden!

ὁ κοραξ = de raaf

ἔφη = hij/ zij zei

μητρι = dat. ev. van μητηρ = moeder

μητερ = moeder (aangesproken persoon)

εὐχου = bid!

BIJBELS GRIEKS LES 6

θρηνεω = huilen;

Ἡ δ' = ἡ δε = deze echter

ὑπολαβουσα (antwoordende) komt van ὑπο-λαμβάνω = antwoorden

ὧ = geeft aan dat de *aangesproken* persoon volgt

ἔλεησει σε = hij/zij zal medelijden met je hebben

ἔλεησει = komt van ἔλεεω = medelijden hebben met

τινος = van wie

το κρεας = het vlees

γαρ = want

ὑπο σου γε = door jou

ἔκλαπη = werd gestolen, dit woord komt van κλέπτω = stelen (kleptomanie!)

ὁ μυθος = verhaal, de fabel, mythe

ὁ ἐχθρος = de vijand

οὐδενά = niemand

ἐν ἀνάγκῃ = in de nood

εὕρησουσιν = zij zullen vinden. Deze vorm komt van εὕρισκω = vinden

ἤρηκα (spreek uit: heurèka) = ik heb het gevonden (riep Archimedes)

ὁ Κοραξ

Κοραξ νοσων ἔφη τῇ μητρὶ· μητερ εὐχου τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρηνεῖ.

Ἡ δ' ὑπολαβουσα, ἔφη· τίς σε, ὧ τέκνον, τῶν θεῶν ἔλεησει; τίνος γὰρ κρεας ὑπο σου γε οὐκ ἔκλαπη;

Ἐπιμυθιον. (De moraal)

“Ὁ μυθος δηλοῖ, ὅτι οἱ πολλοὺς ἐχθροὺς ἐν βίῳ ἔχοντες οὐδενά φιλον ἐν ἀνάγκῃ εὕρησουσιν.

6.8 Gebiedende wijs aoristus

Er bestaat ook een gebiedende wijs aoristus. Die zult u zonder veel moeite kunnen onthouden. Hier volgen enkele voorbeelden:

λυσον = maak los! (geb. wijs ev.); λυσατε = maak los! (geb. wijs mv.)

πιστευσον = geloof! (geb. wijs ev.); πιστευσατε = geloof! (geb. wijs mv.)

Einde van deze les. Ga niet verder als u deze les niet grondig kent!

BIJBELS GRIEKS LES 6

**Heeft u nog wat tijd over? Bestudeer en leer dan de volgende zinnestels.
Leer deze zinnestels ook van het Nederlands naar het Grieks!**

Extra opdracht 1

1. Πιστευετε εις τον Θεον = Geloof in God!
2. Διωκετε την αγαπην = Jaag de liefde na!
3. Ίδε ο άνθρωπος = Zie de mens.
4. Ίδου, καινα παντα ποιω = Zie Ik maak alle dingen nieuw. (*)
5. Το γραμμα αποκτεινει = De letter doodt.
6. Έγω ειμι ή θυρα = Ik ben de deur.
7. Μετανοειτε = Bekeer U!

Aantekeningen:

διωκω = volgen, achtervolgen, najagen αποκτεινω = doden
 ιδε en ook ιδου betekenen: zie! μετανοεω = zich bekeren

Ίδου, καινα (dingen) παντα (dingen) ποιω =

ποιεω met 2 maal acc. betekent: ik zal maken tot

Dus: Zie, Ik maak alle dingen tot nieuwe dingen = Zie, Ik maak alle dingen nieuw.

Antwoorden van de oefenopdrachten**Opdracht 1**

- a. zij getuigen
- b. hij overwint
- c. jij kruisigt
- d. μισεις
- e. τελευτατε
- f. φωνουσι(ν)

Opdracht 2

- a. part. prs. mnl. ev. nom.; makend(e)
- b. part. prs. mnl. ev. acc.; roepend(e)
- c. part. prs. mnl. mv. nom.; overwinnend(e)
- d. part. prs. mnl. ev. nom.; kruisigend(e)
- e. part. prs. mnl. mv. acc.; stervend(e)
- f. part. prs. mnl. ev. acc.; makend(e)

BIJBELS GRIEKS LES 6**Antwoorden opdrachten****Opdracht 1**

a. wij kruisigen	e. jij roept
b. hij heeft lief	f. hij zoekt
c. jullie haten	g. jullie sterven
d. hij maakt duidelijk	h. zij eren

Opdracht 2

- φονει, φονειτε, μαρτυρει, μαρτυρειτε, νικα, νικατε
- (Gij) mannen, heb uw vrouwen lief!
- Maar doe niet naar/overeenkomstig hun werken.
- Heb de wereld niet lief!
- Eer uw vader en uw moeder!

Opdracht 3

- De wereld haat de discipelen.
- Heb God lief en houd Zijn geboden.
- Deze roept Elia
- Degene die god kent hoort ons, hij die niet uit God is, hoort ons niet.
- Pertus, heb jij de Heere lief?
- Johannes de Doper getuigt van Jezus.

Opdracht 4

- acc. ev. v. ἐντολη = gebod
- gen. vr. ev. v. ἀρχη = begin
- nom. vrl. ev. v. σκοτια = duisternis
- acc. mnl. ev. v. ἀδελφος = broer
- acc. mnl. mv. v. ὀφθαλμος = oog
- prs. 1-e ps. ev. v. γραφω = schrijven
- prs. 3-e ps. ev. v. μενω = blijven
- prs. 3-e ps. ev. v. φαινω = schijnen
1. inf. prs. v. εἶμι = zijn
- prs. 3-e ps. ev. v. περιπατεω = wandelen

BIJBELS GRIEKS LES 6**Opdracht 5**

De raaf.

Een raaf die ziek was, zei tegen zijn moeder: ”Moeder, bid tot de goden en huil niet.”

Maar deze antwoordde (en zei): “Kind, wie van de goden zal medelijden met je hebben?

Want van wie werd door jou geen vlees gestolen?”

De moraal

De fabel maakt duidelijk, dat zij die vele vijanden hebben in hun leven, in de nood geen vriend zullen vinden.

Maak ook de extra oefening!